CONST. TITEL PETRESCU

S. I
137.

MI A SZOCIALIZMUS

FORDITOTTA
Dr. HOFFMANN LAJOS

5

A romániai Szociál Demokrata Párt
aradi szervezetének kiadványa

CONST. TITEL PETRESCU

MI A SZOCIÁLIZMUS

FORDITOTTA

Dr. HOFFMANN LAJOS

367.452

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ TIMIŞOARA
Secţia colecţii speciale

A romániai Szociál Demokrata Párt
aradi szervezetének kiadványa

ST 13X

Előszó

Titel Petrescu neve összeforrott a romániai szocialista mozgalommal. Ez a kis müve nemcsak emiatt tarthat számot az általános érdeklődésre, hanem két más okból is. Az egyik az, hogy szebben és kristálytisztábban aligha határozták meg a szocializmus nemes fogalmát, mint Titel Petrescu:

„MINDENKI EGYÜTTMÜKÖDÉSE MINDENKINEK A JAVÁRA"

Elragadó tömörség.

A másik ok, ami lebilincselően érdekessé teszi ezt a munkát, az, hogy Titel Petrescu a romániai Szociál Demokrata Párt még nem kodifikált, teljes munkaprogramját körvonalozza, világosan, az abszolut szükségesség logikus követelményeként. A program a világ minden szocialista pártjának is programja lehet és kell is, hogy az legyen. Azt hiszem, hogy a nagy szocialista épület komoly alapköletétele ez a kis könyv.

A FORDITÓ.

Arra a kérdésre hogy mi a szocializmus, a meghatározás olyan egyszerü, mint egy mértani feladat megoldása és ugyanakkor olyan komplikált is egyben, mint maga az élet. Ám pontosan körvonalazható néhány szóval is:

A szocializmus a nagy termelő eszközöknek a közös termelés céljából történő köztulajdonba vétele. A szocializmus: a munka társadalmi és észszerü megszervezése. A szocializmus: mindenki együttmüködése — mindenkinek a javára.

A Holnap szocialista társadalmában az ember válik a technikai lehetőségek legfelsőbb határáig emelt termelő erők urává. Mindenkinek meg lesz a szabadsága, valamint az anyagi és szellemi jóléte. A holnap szocialista társadalmában nem lesz többé nyomoruság, nem lesz osztályharc és nem lesz háboru a nemzetek között.

A szocialismus abból a tudatból született meg, hogy minden embernek joga

van a munkához és az élethez is. Született továbbá abból a részvétből és felháborodásból, amit minden igazi emberi szivben felébreszt az a látvány, amely amennyire fájdalmas, annyira igazságtalan is és amelyet a mai társadalmi berendezkedes mutat: nyomoruság, hideg és éhség egyrészről, — gazdagság és pompa a másik oldalon. Értelmetlen nyomoruság, mert hiszen a föld és lakói eleget tudnak termelni ahoz, hogy az emberiségnek egy „élni valóban érdemes“ életet biztositsanak.

Mint tudomány, a szocializmus az elmult évezredek történelmi fejlődésének, valamint a gazdaság és a társadalom alakulásának természetes eredménye.

De ha a gazdasági és társadalmi alakulások természetesen fejlődő eredménye, a szocializmus, akkor — egyszersmind *eszménykép* is.

Eszményképe mindenkinek, akinek kiuzsorázzák a munkáját és aki azt akarja, hogy az emberiség felemelkedjék és eljusson egy *uj világrendhez*, abból az állapotból, amelyet vad tülekedések, egyéni, társadalmi és nemzeti összetüzések fertőztek meg. Abba a tisztult világ-

rendbe kerüljön el, amely tartós és végleges békét hoz és amelyben mindenki — mindenkiért, — minden energiáját odaadja a nagy, közös cselekvéshez: a termelő munkáért, a jólétért, a szabadságért és az életért.

Semmilyen más eszme nem terjedt el olyan rohamosan és általánosan, mint *a szocialista*. Még a *keresztény* eszme sem.

Még egy évszázada sem él a szocialista gondolat és mégis, a világ minden emberi közösségében ott vannak a szocializmus képviselői.

A cim minden pártnál, még az ellenlábasoknál is divatos, — mindegyik szocialistának mondja magát.

Ez bizonyitja a szocializmus növekedő erkölcsi erejét.

* * *

A szocializmus tanulmányozza a társadalmat, amelyben élünk. Ugy figyeli a társadalmi tényeket, mintahogy a tudós elemzi a természet élő és élettelen jelenségeit és ime mit állapit meg elemző munkája eredményeként:

A jelenlegi gazdasági és társadalmi

szervezet rendszere — a polgári kapitalista rendszer — amely a nagy termelő eszközök (föld, erdők, bányák, gyárak, stb.) *magántulajdonán* alapszik, az embereket két kategóriára osztja és ugyancsak két nagy csoportba különíti el az érdekeket, amelyek végzetesen állanak egymással *szemben:*

egyfelől állnak a gazdag emberek — számszerüleg kevesen — akik a nagy termelő eszközök gazdái és akik a tömegekre kötelező törvényeket hozzák;

a másik oldalon pedig azok vannak, akiknek nincs egyebük, csak a munkához való erejük (a két karjuk, tudásuk és technikájuk) amit csakis a kapitalista osztály tulajdonában levő termelő eszközök szolgálatában használhatnak fel és igy ennek az osztálynak kénye-kedvére vannak kiszolgáltatva.

Mindent a földmivesek, munkások és az értelmiségek termelnek!

Ők dolgoznak a földeken, a műhelyekben, laboratóriumokban és irodákban, mindent ők intéznek, ami ahhoz szükséges, hogy táplálkozzék, ruházkodjék és fedél alatt legyen az emberiség és általában mindent ők szereznek meg, ami szük-

séges, sőt még azt is, ami felesleges, vagy éppen csak fényüzésre való.

A dolgozók az erejükkel vagy az eszükkel teremtik meg a gazdagságot és nekik köszönhető, hogy közlekedni tudunk a földön, vizen és a levegőben.

Az egyre tökéletesebb, számosabb, finomabb és többet termelő gépek segitségével a gabonát, petróleumot, szenet és általában minden, a kezük alól kikerülő árut készletekben és raktárakban halmozzák fel.

És e gazdagság árnyékában, amit a dolgozók teremtenek meg, ők maguk viszont a családjukkal együtt a legteljesebb nélkülözés és a legsötétebb nyomoruság zsákmányai. Nyomoruságuk és tudatlanságuk miatt rosszul táplálkoznak, egészségtelen, levegőtlen és sötét viskókban laknak.

A munkást kisgyermek korától fogva erőltetett munkára kényszeritik és ha a természet meg is ajándékozta őt szellemi frisseséggel és tudásvággyal, mégis faképnél kell hagynia az iskolát és a munkás életmód keserves inas utját kell taposnia.

Ha meg felnőtt, éppen csak annyit keres, hogy éhen ne haljon.

Teljesen képtelen valamit szerezni öreg korára.

És igy ezek a nincstelenek, az alázatos parasztok, munkások, kispolgárok, szellemi munkások, a föld népességének mérhetetlen többsége, végigrobotolják az életüket anélkül, hogy még csak fogalmuk is volna az élet szórakozásairól, vagy anélkül, hogy ügyet vetnének a lelki örömökre, amiket a tudomány és a szépmüvészetek nyujtanak.

A „mindennapi kenyérért" való sulyos harc arra kényszeriti a nincstelent, hogy szakadatlan munkában tengődjön örömtelen és varázsnélküli otthonában.

Adjátok még hozzá mindehez a *„holnap bizonytalanságát"* és azt is, hogy *sem szabadsága, sem függetlensége nincs* — akkor még teljesebb elképzelésetek lesz arról, milyen ennek az elnyomott tömegnek a sorsa.

Általában — igen ritka kivételekkel — az, aki szegénynek született, szegény módjára él és szegény módjára hal meg és a gyermekeire csak a semmit, az alázatosságot és a rabságot hagyja örökül.

Az ilyen társadalmi berendezkedés, amely az embereket egyfelől kiváltságosokra és kitagadottakra, másfelől pedig a sors kedveltjeire és sorsüldözöttekre osztja fel, nem méltányos és sulyosan igazságtalan.

A szocializmus nem tűri, hogy ez tovább is igy tartson és hogy a szegènyek poklából épitsék meg a gazdagok paradicsomát.

A tömegek nyomorusága és elnyomatása nem egy örök és szükséges rossz, amibe szó nélkül bele kell törődni.

A szocializmus az öntudatos fellázadást hirdeti, de nem az emberek, a kiváltságosok, — hanem az *okok* ellen, amelyek a kizsákmányolást, a szegénységet és az elnyomatást szűlik.

A rossznak, a kizsákmányolásnak és a nyomoruságnak a gyökerénél ott a *kapitalizmus*. Ez az ellenség.

A szocializmus gazdasági egyenlőséget követelve, a kapitalizmus ellen lép föl. A társadalmi osztályok közös nevezőre hozásával akarja megszüntetni az embernek az ember által való kizsákmányolását. Olyan társadalmat akar megteremteni, amelyben a munka legyen a

mindenható ur, amelyben mindenki szabad harmóniában működjön együtt és amelyben az egyéni fejlődésnek a közös tulajdon legyen az alapja és a biztositéka.

Amint egy nagy szociálista gondolkodó mondta: az embereknek a könyörtelen versengés és az összeütközések helyett együtt kell müködniök, — a vesződő tömegeknek a mai gazdasági passzivitásból a kezdeményezésbe és a felelősségbe kell átlendülniök és a mai meddő vagy vad harcokra elpazarolt erejüket a közös nagy együttmüködés szolgálatába kell állitaniok. — Vajjon milyen eszme lehet ennél nagyszerübb...?

Hála a szociálizmusnak, a tudás is valóban jótétemény lesz és a szocializmus kiegészitőjévé válik.

Az alkalmazott tudomány fejleszti az emberiség gazdagságát. A javak észszerü felhasználását és igazságos felosztását viszont a szocializmus biztositja: minden tudományos felfedezés, bármily téren is, az egész társadalom javát szolgálja és ennek a társadalomnak nyujt megfelelő előnyöket, mint: a munkaidő csökkenése, a jólét emelkedése stb.

Nem szabad azonban azt a követ-

keztetést levonni, hogy miután azt az eszmét hirdeti, amelynek megvalósitása felé hatalmas léptekkel halad a társadalom: — a szocializmus a szélsőséges *egyenlőségnek* volna a harcosa.

A társadalmi élet nem enged meg semmiféle szélsőséget.

Végtelen szövevényessége visszautasit minden szélsőséges egyszerüséget.

Az *erkölcsi* önállósághoz, az ember *jogi és politikai egyenlőségéhez még a gazdasági önállóságát* kell hozzáadni és akkor a Holnap társadalmában a gyermekek, rokkantak és öregek kivételével, minden ember szövetkezni fog a közös munkára, de a közös gazdagságra is.

Ez a viszonylagos gazdasági kiegyenlitődés egyáltalán nem jelenti a szellemi téren való egyenlőséget, vagy minden eredetiség és felsőbbrendüség elnyomását — sőt ellenkezőleg: a megélhetés biztonsága és egy bizonyos szabad idő feletti rendelkezés következtében minden tehetség és minden felsőbbrendüség a legkisebb akadály nélkül fog a megnyilatkozáshoz lehetőséget találni anélkül, hogy az emberiség visszaesne abba a szakadékba, amelyből annyi nehézséggel emelkedett

ki az évezredek során. Az uj társadalom magasabb célja az, hogy a természettől inteligenciával és tehetséggel megáldott valamennyi embert felemeljen arra a magaslatra, ahová máig csak néhány szerencsés vagy kiváltságos tudott feljutni.

A szocializmus és a szakszervezetek

A szocialista mozgalmat nem szabad a szakszervezeti mozgalommal összetéveszteni.

A szakszervezeti mozgalom a *gazdasági szervezkedés* alapja és kiinduló pontja.

Mi sem természetesebb és észszerübb, minthogy mindazok, a kiknek azonos a mesterségük vagy foglalkozásuk és igy azonosak a szükségleteik és a bajaik is, hogy azok a közös és azonnal megvalósitható érdekeik védelmében közeledjenek egymáshoz.

A kézi és szellemi munkások az életmódjuk nyujtotta azonos feltételek miatt és azok következtében természetes csoportosulásokba szervezkednek: szakszervezetté. Ezáltal megkapják a *mesterségbeli szolidaritás* érezhető megnyilatkozá-

sát és az egyesek gyengeségéből — egyesitett közös erőt alkotnak.

A szakszervezetnek köszönhető, hogy a munkások megkapják a nagyobb fizetést, elérik a kevesebb munkaidőt, a társadalombiztositást és általában a mesterségbeli jogos igényeik elismerését.

A *szakszervezet* tehát a munkások *szolidaritásának* az első iskolája. Harcos szervezet: a munkaadók kizsákmányolása ellen, valamint a hatóságok és az állam önkénye elleni közvetlen érdekek védelmében.

De ez a *gazdasági* szervezkedés nem elegendő.

Mindaddig, amig egy kiváltságos osztály birtokában vannak a nagy termelő eszközök (a föld, bányák, erdők, gyárak, stb.) ez az osztály folytatni fogja egyrészt a munkások mérhetetlen tömegének a kizsákmányolását, másrészt pedig *kormányozni* is fog.

A vezető osztály elleni küzdelem és a kizárólagosan csak gazdasági — szakszervezeti — uton folytatott harc egyenlőtlen és elégtelen.

Többet kell cselekedni! A néptömegeknek külön *politikai* — *szocialista* —

párlba kell tömörülniök, amely pártnak azután a többi összes, bármiként nevezett kormányzó politikai párttal szembe kell szállnia.

A szocializmus kötelessége a termelő rétegekbe (parasztságba, munkásságba és szellemi munkásokba) beoltani egy uj felismerést: hogy a mai polgári társadalom keretében, amely a *magántulajdonra* épült és egy kiváltságos kisebbség javára a dolgozó többség *kizsákmányolásán* alapszik — a felszabadulás lehetetlenség, — mert ez a kisebbség minden társadalmi gazdagságot összeharácsol.

Ha a nagy termelő eszközöket kiragadják a kapitalista osztály karmaiból, — hogy azok a dolgozó tömegek közös tulajdonává váljanak, amely tömegek mindenkinek a végzett munkája és a szükségletei szerint fogják a termelést, az árucserét és a fogyasztást megszervezni, — akkor lesz majd mindenki számára fellendülés és boldogság.

A társadalmi probléma tulságosan szövevényes ahhoz, hogy azt csak gazdasági szemszögből nézzük és oldjuk meg.

Nem is oldható meg maradéktalanul,

csakis kétirányu, azaz: a szakszervezeti és a szocialista tevékenységgel, vagyis gazdasági és politikai sikon.

Amig a szakszervezetben — politikai véleményeik különbségeire való tekintet nélkül — minden munkás foglalkozási ágak szerint tömörül, hogy gazdasági helyzete megjavitására irányuló harcát megvivja munkaadója, vagy az állam ellen, — addig a politikai, szocialista pártszervezetek, foglalkozásukra való tekintet nélkül egyesitik mindazokat, akik feljebb és tovább haladnak a *hatalom átvétele* és egy gazdaságilag viszonylagos egyenlőségen alapuló *uj társadalom* kialakulása felé, amelyben az egyén fejlődésének: a szocializált tulajdon lesz az alapja és a biztositéka.

A szocializmus és a szövetkezet

Milyen a szocializmus és a szövetkezet viszonya?

Anélkül, hogy az elméleti részletekbe belemerülnénk, csak összefoglalóan említjük meg, hogy a *szövetkezet* intézménye csak egyik formája a számtalan társulásnak, a természet és az emberi társadalmak e nagy törvényének.

A szövetkezet olyan gazdasági egye-

sülés, amely üzleteket és pedig leginkább kereskedelmi ügyleteket bonyolit, azon célból, hogy a hozzája csatlakozottak megélhetési feltételeit megjavitsa.

Az életmódnak ezt a közvetlen feljavitását a szövetkezet a következő módokon éri el:

a) *a termelő szövetkezetekben közös munka;*

b) a földmivelő szövetkezetekben általában szokásos *közös értékesités*;

c) az ugynevezett „fogyasztási" szövetkezetekben való *közös árubevásárlás* utján, amit aztán a fogyasztóknak szétosztanak.

A szocialista mozgalom mindig támogatta a szövetkezeti mozgalmat és közeledést keresett hozzá, mert a szövetkezet, a szakszervezethez hasonlóan ugyancsak *harci eszköz* és *kollektiv szervezkedés.*

Valóban a szövetkezet — ha jól és becsületesen igazgatják — segiti a néptömegek életfentartási lehetőségeit, a lelkiismeretlen és nagy terhet jelentő közvetitők ellenében. Nyujtja az élet, a munka és a harc feltételeinek feljavitására szükséges cselekvési eszközöket, alkalmassá

tevén egyszersmind azokat a *kollektiv igazgatás* sulyos és szövevényes terheinek viselésére is. Anélkül, hogy teljesen meg tudná oldani a nagy társadalmi problémát, a szövetkezet mégis, legalább is részben elősegiti ezt a megoldást.

Éppen ezért határozta el a hazai szocialista mozgalom, hogy támogatja a szövetkezeti szervezeteket és szoros kapcsolatokat ápol e népszerü, kollektiv cselekvő alakulatokkal.

A szocializmus és a vallás A szocialista felfogás a vallás kérdését mindig *egyéni lelkiismereti* problémának tekintette.

Minden polgárnak ugyanugy szabadsága van bölcseleti meggyőződése, vagy belső érzelmei szerint olyan vallást követni, amilyet akar, mintahogy tetszése szerint istentagadó is lehet.

És amint lehetséges egy vallásos szocializmus, ugyanugy és pedig egyéni lelkiismeretesség szerint, lehetséges egyidőben egy szocialista nézet és egy vallásos hit is.

Nagyon sok szocialista van — a szocializmus elméleti tudósai között is, —

különösen Angliában, Franciaországban, Ausztriában, de másutt is — akik elfogadják a világ vallásos felfogását és összeegyeztetik a *szellemi* hitüket a tudományos szocializmus *anyagi* fogalmaival.

Mivel a vallás problémája minden egyes ember saját lelkiismeretének a dolga, ennélfogva a vallásos hit és a szociálista felfogás között semmiféle szellemi összeférhetetlenség nincs.

Egyébként is a keresztény evangélium tanitásainak az a pozitiv része, amely a *felebarátunk szeretetére* oktat, a szocialista erkölcshöz is szervesen hozzátartozik.

Abban az elvben, hogy: „szeresd felebarátodat, mint tenmagadat“ az erkölcsi felfogásnak mindakét alkotóeleme megvan: az *önzés is* és az *emberszeretet is.* Az embernek szeretnie kell önmagát, de szeretnie kell a többi embert is — az egész emberiséget. Az önzéssel — önszeretet — az egyéni élet felmagasztalása hagyatik meg. Az emberszeretettel pedig — a felebarát szeretésével — a szociális erkölcs parancsa állittatik.

Az igazságosság elve: „ami neked nem tetszik, ne csináld másnak“, „azt cselekedd másokkal, amit szeretnél, hogy

neked cselekedjenek", „amilyen mértékkel mérsz, ugyanazon mértékkel mérnek neked is".

Az egyenlőség elvét fejezi ki a hit: „mindnyájan egyazon égi szülő gyermekei vagyunk. Előtte mindannyian egyenlőek vagyunk".

A megbocsátás elve nemcsak a „hegyi beszédben", de mindenütt másutt megjelenik Jézusnak, ennek a nagy forradalmi látnoknak a tanitásaiban, aki az igazság, egyenlőség, béke és felebaráti szeretetért való szenvedés jelképe: „boldogok a békeszeretők, hogy az Isten fiainak neveztetnek". „Hallottátok, hogy megmondatott a régieknek: ne ölj, mert aki öl, méltó lesz az a kárhozatra".

Mindez a *keresztényi erkölcs* a szocializmus erkölcsi megfogalmazásában is feltalálható.

Haza és nemzetköziség A szocializmus nem tagadja meg a hazát, ezt az élet, nyelv, szokások és közös törekvések közösségét. Ez nem is lehetne másként. Természetes dolog a hazaszeretet érzése, amely hazában születtünk és amelyhez a bennünk élő elhunyt nagy-

apáink és ősapáink révén tartozunk.

Gazdasági, politikai és kulturális szempontból azonban, egyetlenegy ország sem élhet önmagában, mintegy kinai fallal körülkeritve.

Az élet csakugy, mint az általános érdekek, *nemzetközivé válik.* A gondolatok, a tudományok és a müvészetek már réges-régen nem ismerik a határokat. Hála a technika mérhetetlen haladása folytán egyre jobban fejlődő közlekedési és átviteli (rádió, táviró, stb.) eszközöknek, az emberiség ma már egy nagy *közösség,* amely fokozatosan az *egység* felé tör.

A társadalmi fejlődés az összes nemzetek között egymáshoz tartozást és mellőzhetetlen szolidaritást hoz létre és istápol.

Nemsokára eljön majd az idő — ezután az utolsó világháboru után — amikor össze kell egyeztetnünk a *haza* és az *emberi egyetemlegesség* határkérdéseken felülemelkedő gondolatát, — amely egyetemlegességet a korszerü civilizáció haladása szüli meg és viszi a győzelemre.

Nem kell azonban azt hinni, hogy a szocialista megfogalmazás szerinti *nemzetköziség* megtagadja vagy feláldozza a haza fogalmát.

Amikor a történelem során kialakultak a hazák, akkor ezek a törekvéseinkbe beillő *emberi egységek* az első és szükséges állomások voltak, a nemzetköziség viszont, amelyet a korszerü civilizáció hoz létre, az uj, a következő, ugyancsak nélkülözhetetlen állomás.

És amint például a román nemzet nem a régi Fejedelemségek és Tartományok ellen létesült, hanem azok felsőbb érdekeiért és azért, hogy egy uj, teljesebb és ragyogóbb életet tegyen lehetővé, ugyanugy a nagy *emberi haza*, mely a kultura, a változások és a termelés gazdasági és társadalmi szükségességeinek a követelménye, — nem valósitható meg külön minden nép érdekei *ellenére*, hanem csakis ezeknek a javára és egy magasabb fejlődésük érdekében.

Anélkül, hogy a legtávolabbról is kizárnák egymást, a nemzetiség es a nemzetköziség, ugyanazon *ember*szeretetnek egymást kiegészitő kétfajta alakja.

A háboru után tanui leszünk a nemzetköziség gyorsabb ütemü fejlődésének, amely túllépi a határokat, különösen a nagy és egységesebb nemzetekéit.

Tegyük fel, hogy ezt a *népszövetsé-*

get — egyelőre csak európait — megalkotják és megszervezik. Vajjon el lehet képzelni, hogy ebben a megvalósitott emberi egységben a hazák egyszerüen eltünnek? Egészen biztos, hogy eltünnének a soviniszta és kizárólagosságot akaró gyülölködés folytán, de ezeket két formában fogják tulélni: mint önálló közigazgatási szervezetek és mint az őstehetségek gyüjtői.

A holnap testvérré váló emberiség éppen a nemzeti tehetségek különbözőségét hozza összhangba. És ugy amint érvényesülnek az egyének, a megkülömböztető jellegükkel a természetük eredetiségét szülő hazájukban, ugyanugy ezek, a történelem által megmintázott *erkölcsi egységek* a nyelvükkel, irodalmukkal, életfelfogàsukkal és a saját tehetségük és erkölcseik kifejezési módjával — mindezek a történelmi egységek nemzetközi terv alapján hatalmas államszövetséget és a holnap nagy *közösségét* fogják megvalósitani.

Általános érdek is a nemzetek együttartása, hogy mindegyik behozza a nagy, közös családba különleges szellemének az egyéni hozzájárulását.

De megmaradnak a hazák egy jobb közigazgatási szervezés miatt is. Micsoda óriási központosításhoz vezetne, ha megszüntetnénk az egyesitett emberiség különféle töredékeinek minden önálló igazgatását?

Milyen eszménykép lehet nagyszerübb, minthogy az emberiség a versengés és állandó összetüzések állapotából az együttmüdéshez érjen el, amely fenntartja a békét és dolgozik az általános jólétért és az egész világ együttmüködésében egy magasabbrendü kulturáért?

Az utolsó két világháboru meggyőzte az emberiséget arról, hogy a világot csakis ugy lehet megmenteni, ha minden országban *uj szocialista rendet* alkotnak és az államokat *szövetségi elvek* szerint szervezik át. Ez a szocialista mozgalom megoldása arra, hogy a béke fenn legyen tartható és mindenki számára nagyobb jólétet, szabadságot és köznyugalmat hozó magasabbrendü civilizációhoz érjünk el.

Ezek egyáltalában nincsenek ellentétben a felsőbbrendü és emberségesen értelmezett „nemzeti“ fogalommal.

A forradalom elötti átmeneti korszak A negyedszázadon belüli és a kapitalista államok versengéséből eredt két utolsó világháboru, miután mindent romhalmazba döntött, zürzavart, gazdasági és szellemi válságot idézett elő és megsemmisitett minden régi kapcsolatot és intézményt, amelyek, amilyen tartósaknak, épp oly „szent és sérthetetleneknek“ néztek ki, — azzal végződött, hogy széthullott az egész kapitalista civilizáció, hogy egy uj szocialista civilizációnak adjon helyet, amelynek a *békés* és *termelő munka*, a *szabadság*, a *mindenki jóléte* és a *nemzetek közötti végleges béke* lesz az alapja.

A kapitalista polgári osztály, amely a két világháboru közötti időben, nem tudta az uralmának még csak látszólagos egyensulyát sem helyrehozni és annál kevésbbé annak rendes müködését vagy a világ békéjét fenntartani, — képtelennek bizonyult arra, hogy nemzeti es nemzetközi terv alapján megszervezze és visszaállitsa a gazdasági, politikai és társadalmi rendet.

A gazdasági és társadalmi, a rendes és együttmüködő ujjáépitést csakis az uj, *szocialista* eszközökkel és felfogással lehet megvalósitani. Nem lehet egy békés Eu-

rópát másként megszervezni, csak ha elismerjük a *béke megszervezésének* szükségességére vonatkozó régi szociálista elképzelést. Az ipari és szellemi proletáriátusnak, mint az egész termelő munkásság élcsapatának, az a történelmi szerepe, hogy a szociálista *megujhódás* ható ereje legyen.

Ma egy *forradalmi korszakban* élünk, amelyben eldől a világ sorsa, — Európáé minden esetre.

Az európai államokban, amelyekben a kapitalista technica, a gazdasági szervezet és a polgári tudomány a csucspontját érte el, a szociálista pártok hatalomra jutása simán oldja meg az *uj rend* problémáját, amely az emberi közösségeknek több állandóságot, nagyobb biztonságot, fokozottabb müködési lehetőséget és uj életmódot nyujt.

Nem kell, hogy bárkit is megriasszon a szó: *forradalmár*. A szocializmus ezt a szót nem a fogalom tényleges, hanem a *szerkezet nagy átalakitását célzó* tudományos értelmében fogja fel.

A *szociális forradalom*, amit a szocializmus az iparosodásban és közmüvelődésben előrehaladott országokban való

megvalósitás utján javal, nem a csőcselék törvényen kivüli fellázadását jelenti, amit zavargások, rablások és gyilkosságok kisérnek, amint ezt hazánkban a szomoru emlékü „vasgárda“ uralma alatt megismertük. A szociális forradalom a *magántulajdon* elvére alapitott jelenlegi gazdasági rendszer *rendben* és *törvényesen* való *helyettesitését* jelenti az *uj rendszerrel*, amely a *nagy termelő eszközök köztulajdonba átmenetelének elvén* épül fel.

A szocializmus forradalmi abban az értelemben, hogy a kiváltságokra és kizsákmányolásra alapitott jelenlegi társadalmi összetételt meg akarja szüntetni és egy uj társadalmat akar megalkotni, amelynek talpköve: a *nagy termelő eszközök közös tulajdonának* és az egyenlőségen alapuló *együttmüködésnek* elve, — egy, a tudomány és az észszerüség szabályozta harmónikus termelés érdekében.

Ez a társadalmi forradalom egyrészt

a) a *tudomány és a korszerü technika forradalmának* a természetes következménye, amely forradalom még gyökeresebb visszahatásu, mint az elmult évszázad kezdetén a gépek bevezetése miatt kitört forradalom volt, másrészről pedig

b) a *termelő tömegek szellemi felszabadulásának,* amelyek az élethez való egyenlő jogokat és szabadságot követelnek, — elkerülhetetlen eredménye.

A tudomány és a technika meghökkentő előhaladása az emberiség gazdagodásának óriási fejlődését biztosithatja, szinte végtelen növekedési lehetőségekkel.

A kapitalista rendszerben azonban a tudomány és a technika találmányait az uralkodó polgári osztály kaparintja meg és ezek az ő kezükben a termelő tömegek feletti uralom és kizsákmányolás ujabb eszközeivé válnak. Nem igazságos, de nem is észszerü, hogy az alkalmazott tudomány és technika gyümölcseit ne az egész társadalom, hanem csak egy kiváltságos kisebbség élvezze.

Az emberi közösség szükségleteihez alkalmazkodott tudományos haladás, — a tudomány minden gyümölcse — a termelés és a termékek szétosztásának észszerüsitése (a szükségletek és a teljesitett munka szerint) a magántulajdon rendszerével nem fér össze.

A kapitalizmus, amely létrejöttekor a haladás hatalmas erőfeszitése volt, ma már ellenállási erővé vált és akadálya az

uj szociális szervezet kifejlődésének, amelynek az a hivatása, hogy a technika vivmányait arra használja fel, hogy az emberiség vagyonát a termelők közös használatába juttassa. A kapitalizmus helyébe, amely már szükségtelen a munka igazgatásához, a *szocializmus* lép, amely a mai rendezetlenséget és züllöttséget a *renddel* és a *békével* váltja fel.

Vajjon mikor lesz hazánkban ez a *szociális forradalom?* Nem tudhatjuk: *mikor* és *hogyan* valósul meg.

Voltaképen megkezdődött már több mint egy negyedszázada, egyszerre az első világháboruval, a régi politikai és gazdasági fogalmak és intézmények alapjainak megrendülésével, az utolsó mészárlás katasztrófájától meggyorsitva, szemünk előtt játszódott le — több helyen, azokban az országokban, ahol a *tárgyi* — a gazdasági alap — és a *személyi feltételek* — a termelő tömegek képzettsége és fegyelme — a szociális beteljesedés épitő munkájához teljesen elő voltak készitve.

Egy ilyen forradalom azonban sem egy hónap, sem egy év alatt nem valósitható meg.

Jelentős időt igényel, annál is inkább,

mert ez a gyökeres átalakulás nem helyi és nem nemzeti, hanem *nemzetközi* jellegü és az erejét és nagyságát éppen a nagy egyetemes voltának köszönheti.

Hazánk hátramaradt ugy technikai és ipari, mint a termelő tömegek müvelődése, megszervezése szempontjából is és amint az „elmaradt országok szocializmusának“ néhai elméleti tudósa C. Dobrogeanu-Ghera mondja: „az előrehaladt országok pályavonalába lép. Amikor az előrehaladt kapitalista államok, amelyek az emberiség fejlődését biztositották, átalakulnak szocialista közösségekké, akkor a fejletlen, félkapitalista államok is, amelyek egy szocialista közösséghez szükséges összes életfeltételeket még nem valósitották meg, maguk is alkalmazni fogják a társadalmi szervezés szocialista formáját“.

Az utolsó katasztrófális háboruk okozta mai gazdasági és szellemi válság: biztos jele és előhirnöke az egész Európát nyilvánvalóan magába foglaló szociális forradalomnak.

De hogy ez a forradalom erőszakosságok nélkül, békés és rendezett módon történjék, ahhoz az kell, hogy egy ere-

jében és hivatásában öntudatos, jól megszervezett osztály helyettesitse a hanyatló kiváltságos osztályt.

Ezért alapvetően fontos, hogy a munkásosztály, amelynek történelmi hivatása a mai társadalmi szervezetet átalakitani, megnyerje magának az értelmiséget, a müvèszeket és különösen a technikusokat.

A körülmények kényszere folytán a szellemi munkások monopolizálják a tudást. Ők a tudomány ès az alkalmazott technika letéteményesei, nélkülük ennélfogva nem juthatunk előre.

Ime tehát, miért hivja fel a szocializmus mindezeket — az irástudókat és technikusokat, a derék és becsületes embereket, hogy az országnak ebben a sulyos órájában segitsék a szocialista mozgalmat ès együtt küzdjenek azért, hogy Románia a művelt világ forradalmi mozgalmának első vonalában harcoljon, amely művelt világ a *politikai demokráciát* a legelőrehaladottabb *szocialis demokrácia* legfelsőbb határáig akarja kiterjeszteni.

Románia, bár a kapitalista fejlődésben visszamaradt ország, mégis szorosan hozzá van fűzve a kapitalista világgazdaság-

hoz, amelynek a sorsában általánosságban — osztozik.

Romániának bele kell illeszkednie a holnap Európájának fejlődési vonalába.

A szocializmus ezért az országunk dolgozó tömegeinek legelső kötelességeként tekinti: a szervezkedésüket és a nevelésük fokozását, mert nem lehet eredménye és tartóssága a társadalmi átalakulásoknak másutt, mint azokban az országokban, amelyekben az uj osztályok, jól megszervezve és hivatottságuk öntudatosságában képesek arra, hogy kidolgozzák és tényekben valósitsák meg azokat az elveket, amelyek a társadalmi életet gyökerében megjavitják.

A holnap világának helyreállitási erőfeszitése közepette hazánk szocialistáinak le kell szögeznie azokat az elveket, amelyeken a gazdasági és társadalmi meggyőződésük alapszik.

E cél érdekében azonban semmi szükség nincsen arra, hogy egy forradalminak hangzó *erőszakos* nyelvezetet használjanak, amely a mai általános zürzavar korszakában magukat ki nem ismerő társa-

dalmi rétegeket minden komoly cél nélkül elijessze.

Az uj szocialista civilizáció a társadalmi szervezettség, az együttmüködés és az emberi testvériség magasabb formája. Demokráciában a néptömegek valóban élvezik a közszabadságokat, tehát nincs arra szükségük, hogy erőszakos eszközökhöz folyamodjanak, amelyek ugyan megváltoztathatják az erőnek a *látszatát*, azonban egy közösségnek a *lényegén* semmit sem változtatnak.

Amit a szocializmus akar, az a következő: egy *uj világ* megteremtése érdekében uj gazdasági és társadalmi rendszer bevezetése, amely az *ember személyiségét* helyezi mindenek fölé, — megkülömböztetésül a mai polgári kapitálista civilizációtól, amely a *pénzt* helyezi az emberi személyiség fölé.

Ahogy a szociálizmus megfogalmazza és ahogy a teremtő technikusok és értelmiségek részvételével megakarja csinálni a társadalom átalakitását, az nem az öntudatlan tömegek anarhikus fellázadása, amely csak több kenyér után üvölt.

A szocializmus nemcsak *anyagi*, de *szellemi* téren is egészen uj *civilizációt* akar életre kelteni, ez pedig nem megy másként, mint teljes *rendben* és egy, a magasabbrendü hivatásának tudatában *lelkiismeretes* és *fegyelmezett osztály* utján. Ez a hivatás pedig az, hogy az egész társadalom szükségleteinek és általános kivánalmainak legyen a képviselője.

Mivel pedig a szocialista cselekvés alap célja ma egyenesen az azonali megvalósitások ténylegessége és a közel jövő kézzelfogható eredményei, itt közöljük azokat a minimális ujitásokat, amiket az első szociáldemokrata kongresszuson kell megállapitani, mint azonnali cselekvési programot.*)

*) A kitünö szerzö e helyen a könyv szövegébe a következö jegyzetet iktatta:

„Az 1944 augusztus 23-iki államcsiny után is tovább folyt háborus állapot és a mai napig történt kivételes politikai események nem engedték meg, hogy a Szocial Demokrata Párt — a szocialista mozgalomnak és eszméknek ez a politikai kifejezöje — leszögezze a végleges cselekvési programját. Az alant következö minimális programpontok a szocialdemokrata szocialista mozgalom gondolati és cselekvési vonalán való személyes elképzeléseim, amelyeket a szocialdemokráta pártprogram kidolgozásával megbizott bizottságnak le kell tárgyalni és jóvá kell hagyni".

A politika és az alkotmány kérdése

A szocialdemokrata párt nem maradhat közömbös azon a politikai téren, amelyen a termelő tömegek szervezési és nevelési tevékenysége alakul.

Hazánk politikai életének minél mélyebb és komolyabb átalakulásához szükség van az alkotmány régi intézményeinek megváltoztatására. És anélkül, hogy részletes paragrafusokra szednénk az alkotmány reformjának kérdèseit, csak arra szoritkozunk, hogy a társadalmi demokrácia egyes követelményeit soroljuk fel, amelyeket az általános érdek követel és amelyek az *állam megjavitását* célozzák. Megjelölünk nehány azonnal szükséges reformot:

a) *A közigazgatás összpontositásának megszüntetése.*

b) Gazdasági Kamarák megalakitása, amelyeknek feladata a nemzeti és helyi termelés tanulmányozása és szervezése, továbbá egy *Nemzeti Gazdasági Tanács* létesitése, amely minden gazdasági jellegü törvénytervezetet megvitat és a javak elosztása és a termelés gazdasági szükségleteinek megfelelő kormányzati tevékenységet állapit meg.

c) *A Felsőház megszüntetése*, nem lévén semmi értelme, hogy egy második törvényhozó országgyülés is működjék.

d) *Népszavazás*, hogy megadassék a szuverén népnek az a lehetőség, hogy a közügyekre közvetlenül ellenőrzést gyakorolhasson kezdeményezés és beavatkozás utján.

A népszavazás alkotmányos intézménye Svájcban és több amerikai államban is megvan. Hála a népakarat e közvetlen megnyilatkozási módjának, a nép abban az időszakban is, amely a törvényhozó testületi egyik választástól a másik választásig terjed, résztvesz azon politikai kérdések megvitatásában, amelyek megoldását szükségesnek találja.

A szocializmus, amely a társadalmi egyenlőtlenség minden formáját üldözi, nem tűri sem a nemek, sem a társadalmi osztályok közötti bármily megkülömböztetést sem. Ezért követeli:

a) A politikai jogok *teljes egyenlőségét* a nők számára.

Az időszerü demokrácia két fő elven alapszik: az összes nagykoru állampolgároknak a közügyekben való részvételén és a nemzet többsége által való kormány-

zaton. Nem gyülekezhetnek a köztereken — mint a régi köztársaságokban — a szavazatra jogosultak, hogy ott adjanak kifejezést akaratuknak. Közügyekben a népszavazás és az általános szavazati jog — a kisebbségek arányos képviseletével — azok a tényezők, amelyek utján a nép pontos és őszinte akaratát kifejezi.

b) A *kivételes*, az ugynevezett „államrend védelméről és a közrend fenntartásáról szóló“ *büntető törvények*, e pánik és terror törvények *eltörlését*, amelyek a véleménynyilvánitást üldözvén, sértik a közjog minden alapelvét.

c) *A katonai igazságszolgáltatás és a hadbiróságok megszüntetését.*

A szocialdemokrata párt szünet nélkül követelte a mindenkori kormányzatot szolgáló kivételes biróságok megszüntetését, amelyek az egész háboru és az ostromállapot alatt is, mindig visszaéltek a hatalmukkal.

d) A törvényhozói megbizásnak bizonyos foglalkozásokkal és müködésekkel való *összeférhetetlenségét*, különösen azzal a müködèssel, amelyet az állammal üzleti kapcsolatban álló vállalatok igazgatói, ügyvédei és vezetői gyakorolnak.

A gazdasági kérdések A gépeknek, a tudományos felfedezéseknek, az iparban és a mezőgazdaságban alkalmazott technikának és a nagy üzemeknél való munka kollektiv észszerüsitésének és megszervezésének köszönhető, hogy a termelés a mainál szinte végtelenül nagyobbra fokozható.

A termelés bármily fejlődése, a munka bármely észszerüsitése és az eljárási technika bármily tökéletesitése, mind előkészitik és megkönnyitik a kapitalista rendszerről a szocialista rendszerre való áttérést.

A kapitalista rendszer keretében az ipari technikai fejlődés a következő következményekkel jár: a kézi munka érezhető csökkenése, tehát a munkanélküliség szaporodása, a munkabérek esése és — a trösztök, kartelek alakitása és általában a tőke összpontositása révén — a gyárosok egyesületének és a nagy pénzügyi érdekeltségeknek egyre növekvő befolyása a közhatalomra, ennek végzetes következményével: a munkásság jogos követeléseivel szemben való ellenállással.

A szocializmus azt akarja, hogy az emberek közös hasznára szolgáljon a tel-

jes tudományos ipari és mezőgazdasági fejlődés, lecsökkentvén a munkaidőt, megkönnyitvén a munkát az iparvállalatoknál és a szántóföldeken és növelvén az egyéni jólétet.

Éppen ezért a szocializmus, kiindulva a következő néhány gondolat magvából és pedig:

a) a nagy gazdagság forrásainak az emberi közösség birtokába visszatérése,

b) a kapitalista rendszernek a szocialista rendszerre való átállitása jelenlegi korszakában, a munkásság védelme a gazdasági fejlődés minden hátránya ellen, mint a munkanélküliség, bércsökkenés, stb.

c) a vásárló képességeikben veszélyeztetett fogyasztók védelme — a kartelben tömörült kapitalizmus áremelései sei ellen, stb.

követeli tehát a következő, azonnali reformokat:

a) a föld és az altalaj, valamint a nagy vállalatok, mint a bányák, petroleum, szárazföldi és tengeri szállitások, cukor, biztositó társaságok, stb. *nemzeti tulajdonná nyilvánitását,*

b) a vállalatok üzletvezetésében *a technikusok és munkások részvételét,*

c) az *árak ellenőrzését*, az *együttműködés* fejlesztését, (a termelés, fogyasztás és a hitel tekintetében), valamint ellátási közhivatalok létesitését.

d) Az *árakra* és az árumennyiségekre vonatkozó *általános statisztikai szolgálat* létesitését annak a lehetőségnek a megteremtése céljából, hogy pontosan tudhassuk a különböző belföldi és azon államok fogyasztási termékeinek helyzetét, amelyekkel előnyös kereskedelmi kapcsolataink vannak, hogy ily módon megfékezzük a nemzeti és nemzetközi piac tekintetében való tájékozatlanságunk következtében előnyös helyzetben lévő üzérkedőket.

e) a *tiltott üzérkedés* elleni szigoru intézkedéseket stb.

Az agrárkérdés Mivel egyedül a szocializmus van abban a helyzetben, hogy növelje a mezőgazdasági termelést, ezért azt hisszük, hogy a földmiveseinkkel egyetértve már most megvalósithatjuk a *mezőgazdaság megujhódását* egy komoly agrár-reformmal.

Nem fogjuk tudni másképpen megoldani a mezőgazdasági termelés fokozását,

csak ha az időszerü technika és tudományhoz alkalmazkodva szervezzük meg a *falusi termelést*. Ennek szükségességétől áthatva, a szocializmus követeli:

a *közösségekbe vagy községi termelő szövetkezetekbe* tömörült parasztság számára minél több föld juttatását,

a nagyon kicsi és igen számos földdarabok *egyesitését* azon célból, hogy az időszerü technikai eljárások alkalmazása lehetővé váljék, — ezt a müveletet az érdekeltek vagy önként, vagy törvényes kötelezettség alapján hajtják végre,

a földmivesek részére a *hitel megszervezését* mezőgazdasági felszerelés beszerzése céljából, stb.,

a föld feljavitását célzó program azonnali tanulmányozását (lecsapolások, csatornázás, váltógazdaság, stb.),

a közhatalommal való együttmüködésben a mezőgazdasági közösségek vagy szövetkezetek fejlesztését, mert ezeknek a hivatásuk, hogy mechanikus müveléssel értékesebbé változtassák a földet,

a nemzeti, belterjes termeléshez szükséges trágya, nyersanyagok, stb. vásárlását és a termésnek szövetkezetek utján való eladását és elosztását stb.,

gabonahivatal felállitását egyrészt a fogyasztók, másrészt a termelők védelmére, hogy egyik kategoria se váljék a közvetitők üzérkedésének áldozatává,

a mezőgazdasági oktatás általános fejlesztését (a vidéki ifjuság részére téli mezőgazdasági vándoriskolák, lányok számára háztartási iskolák, azonkivül mintagazdaságok) megszervezvén ezeket a gyakorlati szemléltető oktatásra,

a *mezőgazdasági hitelintézetek* kiterjesztését, hogy a parasztok földet vásárolhassanak,

a trágya, mezőgazdasági gépek és termékek adójának mérsékelt megállapitását és a romlandó gabonafélék szállitása számára korszerü eszközök létesitését,

hogy a földmivelő munkásság helyzete a városi munkásságéhoz hasonló legyen, az összes munkás és társadalmi jóléti törvényeknek a földmivelő munkásságra kiterjesztését,

a községekkel összhangban a mezőgazdasági szövetkezetek és szakszervezetek a napszámosok vagy évre szegődött munkások bérminimumát állapitsák meg,

rendes munkanap létesitését. Azon napokon, amikor fokozottabb a munka

(vetés, szántás, szüret, stb.) megengedhető a tulórázás. Ennek az időtartamát és külön dijazását, valamint erőhatalom (vis major) okából a heti pihenőtől való eltérést a mezőgazdasági szakszervezetek állapitják meg.

A pénzügyi politika Hazánk ugyanugy vévégezte be a háborut, mint az elsőt, pénzügyileg lezüllve, sulyos terhekkel, amelyek erős hatással lesznek a következő költségvetésekre a megnövekedett köztartozások, az uj hadiözvegyek, rokkantak, hadiárvák, stb. nyugdijai révén.

De van egy érezhető könnyülés is: az ország és a hadsereg leszerelése. Ez alkalommal a *leszerelés* kérdése, különösen a kis államok számára, kézzelfogható valóság.

A szocialdemokrata párt a háboru folytán keletkezett sulyos pénzügyi kérdéseket a *megegyezés* politikája, *a nemzetközi adósságok rendezése* és a háborus bünösök, az ország romlásában vétkesek és az uj hadigazdagok vagyonainak teljes elkobzásáig terjedő megadózása utján javasolja megoldani.

A szocialdemokrata párt abból az elvből indul ki, amit a multban is vallott,

hogy egy tönkrement országban nincsenek egészséges pénzügyek, a párt tehát minden uton arra törekszik, hogy helyreállitsa a békés állapot felfokozott gazdasági tevékenységét, amely az egyedüli mód az állam költségvetési egyensulyának a helyreállitására.

A szocialdemokrata párt tehát az államî pénzügyek megjavitására a következő intézkedéseket követeli:

a lei értékének törvényes állandósitását és a gazdasági munka felfokozását,

a kincstári teherviselés reformját sok elsőrendü közszükségleti cikk tehermentesitésével, valamint a nagy vagyonok arányos és emelkedő megadózását,

a hagyatékokból és ajándékozásokból eredő tőkék komoly és emelkedő megadózását, különösen, ha oldalági örökösökről van szó,

a jelenlegi adó és illeték kategóriák *egyszerüsitését* és kisebb számra való *leszállitását*,

a *közigazgatási gépezet észszerüsitését* és *egyszerüsitését*, hogy megszüntessük a közvagyon pazarlását és átmehessen a termelő munkára az a sokszor tizezer munkaerő, amely az irodákban ténfereg.

A nemzeti nevelés kérdései

Amig a *közgazdaság* terén a mai idők kétségtelenül a *megélhetési lehetőségek* demokratizálódása és viszonylagos egyenlősége felé mutatnak, addig — abból a gondolatból kiindulva, hogy minden állampolgárnak, szakértelméhez képest *egyenlő joga* van az állami ügyek vezetésében résztvenni — politikai téren az az irányvonal, hogy mindenkinek felemeljük az értelmi és erkölcsi szinvonalát, hogy a közügyek vezetése azok utján történjék, akik közös egyetértéssel a nép hatalmát képviselik. A termelő tömegeket abba a helyzetbe kell hozni, hogy megértsék az életben való szerepüket és értékelni tudják a tudományok és müvészetek fejlődését.

A szocializmus azt akarja, hogy az összes embereket a javak birtokához és azok közösen való kihasználásához juttassa el, a gazdasági hatalom ily gyakorlása pedig megköveteli, hogy az embereket másként oktassák és neveljék, mint azokat, akik a jelenlegi polgári rendszer kevésszámu iskolájából máig kikerültek.

Másrészt a szocialista eszménykép az *egyén teljes felszabadulását* követelvén,

a holnap nagy reformjai az ember *erkölcsi megujhodására* helyezik a fősulyt.

Az uj, felsőbb rendben az uj tanitók a holnapnak, a szocialista eszmétől és fogalmaktól áthatott nemzeti nevelését kell, hogy nyujtsák.

A szociáldemokrata párt tehát a következő elvet szögezi le: a felsőbb oktatás *teljes ingyenessége* és azoknak, akik ezt végzik, oktatásügyi szempontból való gondos megválogatása, amiért is a párt követeli:

a község és állam segitségével az iskoláztatás teljes *ingyenességét* (ideértve a beszerzéseket, az orvosi segitséget, étkezdéket, stb.)

az alsóbbfoku oktatás kötelezettségét legalább 14 éves életkorig, azon gyermekeknél, akik nem haladnak tovább a másodfoku oktatáshoz,

az *inas* kérdés párhuzamos megszervezését és fejlesztését,

a cselekvő, *korszerü pedagógia módszereinek* követését és alkalmazását,

az iskola elvégzése *utáni* oktatást stb.

A munkaügyi törvényhozás kérdései

A szervezett és öntudatos néptömegek már tudják, hogy nem a nyomoruság túl-

tengéséből, sem pedig a szerkezet durva és erőszakos megváltoztatásával kell a mélyen tagozott termelő rétegeket felszabaditani, hanem folytonos fejlődéssel és a jólét és a szabadságjogok napról-napra gyorsuló növelésével.

A *mély* — végcéljában szocialista — *átalakulások* megvalósitásáért harcolván, amely hosszu tartamu munka lesz, a munkástömegek szervezkednek és az egyik társadalmi rendszerről a másikra való áttérés átmeneti időszakában minden erőfeszitéssel arra törekszenek, hogy az uralkodó osztályoktól olyan reformokat csikarjanak ki, amelyek az anyagi és szellemi élet szinvonalát emelik.

Az ujitásoknak nemcsak az az értékük, hogy a munkásosztályoknak javulásokat hoznak, hanem az is, hogy a szocialis igazság győzelmét és fejlődését is gyorsitják.

A renden és méltányosságon alapuló rendszerben a munka biztositja a munkás jólétét, a holnapi nap biztonságát, testi és szellemi szükségleteinek kielégitésére kellő szabad időt, családi viszonyainak megfelelő egészséges lakást, az emberi életmód tiszteletben tartását és

egyéniségének méltóságát. Ezt a célkitüzést minden késedelem nélkül meg kell valósitani.

Ma már olyan az irányzat, hogy a munka védelméről szóló különféle törvényeket és megállapodásokat egységesiteni kell és pedig nemcsak a nemzeti államok keretein belül, hanem azok határain tul is.

A szocializmus e cél elérésében támogatja a munkás szakszervezeteket — a munka általános szövetségének szerveit — amelyeknek ugyanazon minimális gazdasági igény-célkitüzéseik vannak, mint a szocialdemokrata pártnak, amely politikai párt azonban még a társadalmi problémával és annak teljes forradalmi anyagával is foglalkozik.

A jelenlegi munkástörvények összes jó rendelkezéseit fenn kell tartani, amelyeket alkalmaztak és megjavitottak az által, hogy a szakszervezeti szervezkedés jogát az összes állami, városi és községi alkalmazottakra is kiterjesztették. A törvényeknek ki kell bővülniök a nagy társadalombiztositási reformmal, amelyet szerzője után „Beveridge terv“ néven is-

merünk, az országunk különleges viszonyai megkivánta módositásokkal.

Az egészségügyi, segélyezési és társadalombiztositási problémák

E tereken, csakugy mint egyebekben is, a polgárság vajmi keveset tett.

A parasztság, munkásság és a kispolgárság fizikai fejlődése és egészségi állapota általánosságban lényegesen alatta marad a kiváltságos osztály fizikai fejlődésének és egészségi állapotának.

Szerencsétlenségünkre a gyermekhalandóság hazánkban a legnagyobb méretü. Sohasem tettek komoly *előzetes* intézkedéseket a munkában lenyuzott, beteg vagy rokkant felnőtt érdekében, vagy a *társadalmi csapások:* a vérbaj, a tüdővész, az alkoholizmus és a rák legyőzésére sem.

A szociáldemokrata párt *minimális* programja egy sereg ujitást fog felölelni amelyek igen rövid idő alatt megvalósithatók és amelyeknek jótékony hatását az ország egész népessége meg fogja érezni, mint:

a) társadalmi intézmények létesitése a *gyermekek* javára, a gyermekápolás szervezeteinek, az orvosi vizsgálatoknak, gyermek-neveldéknek, nyaraló telepeknek, szabadtéri iskoláknak, stb. megsokszorozása utján,

b) az *egészségügyi* és *segélyezési* költségvetés bőséges gondoskodása egy széleskörü egészségügyi szolgálat kiépitése érdekében, amely a közegészség felügyeletét és védelmét biztositsa,

c) módszeres harc a társadalmi csapások, a tüdővész, vérbaj, alkoholizmus és rák ellen,

d) cselekvő *lakáspolitika*, a mely ugy a városokban, mint a falvakban biztositsa a rendes életlehetőség feltételeit. Egy önálló költségvetéssel és állami támogatással rendelkező nemzeti lakáshivatalt kell felállitani, a mely az olcsó és egészséges lakások nagy kérdéseinek megoldásával bizandó meg.

A nemzetközi politika kérdései Ha a háboru veszélye továbbra is fennáll a nemzetek között, akkor bármily *nemzeti helyreállitási terv* hiábavaló.

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ TIMIȘOARA 367.452

A szociáldemokrata párt teljes erejéből együtt fog harcolni a világ összes szociálista pártjaival azért, hogy a béke feltételei, amelyeket a holnap Európájának megszabnak, — semmi lehetőséget ne nyujtsanak arra, hogy a népek között ujabb összeütközéseket okozhassanak.

A béke csak azon a napon lesz teljes valóság, amikor a nemzetközi szocializmus ledönti a nemzeteket elválasztó korlátokat, ugyanugy, mint ahogy a társadalmi osztályok közötti különbségeket is meg fogja szüntetni.

A korszerü civilizáció a nemzetek között mellőzhetetlen *együttmüködést* valósitott meg.

A belső helyreállitási tevékenységet, csakugy, mint a néptömegek felszabaditását már most, a nemzeti határok keretein belül is meg lehet oldani. De végeredményben ezt a müveletet, amely a milyen nagyszabásu, ugyanolyan szövevényes is, csakis *nemzetközi* keretben kell megvalósitani, hogy teljes hatása legyen, az Amerikai Egyesült-Államok nagy köztársaságának segitségével, az összes európai államok, ideértve az U. R. S. S.-t is, közös megegyezésén és *megszervezésén* alapuló erőfeszitéssel.

A nemzeti helyreállitási tervek, amelyeket a világ minden szocialista pártja magáénak vállal, egy *nemzetközi törvényhozást* és az összes nemzetek *egymás közötti* segitségét igénylik.

A helyreállitáshoz szükséges uj pénzügyi megoldások hatás nélkül maradnak, ha nem jön létre a *nemzetközi megegyezés* és a *kijátszások* és *csalárdságok* megfékezése.

A háboru következményeivel végzetesen összekapcsolt pénzügyi válság és a költségvetési egyensuly nem oldható meg a háborus adósságok, kölcsönök, stb. fedezésére vonatkozó nemzetközi megállapodás nélkül.

A kapitalista rendszerről a szocialista rendszerre áttérés átmeneti időszakában a termelés és az elosztás ugyanolyan anarhisztikus szellemben fog folyni, ha egy *nemzetközi gazdasági szervezet* már most nem kötelezi a nemzeteket az ipari és mezőgazdasági munka szétválasztására, minden ország különleges teljesitő képességeivel arányosan.

A munka szabályozása sem fogja a munkás osztályok által várt gyümölcseit meghozni, ha nem létesitünk tanulmányi

és statisztikai hivatalt, amely megállapitja a munka feltételeit, megkönnyiti a munkanélküli munkások kivándorlását, stb.

A szociáldemokrata párt tehát, a következő programpontokat javasolja:

a) A Népszövetség demokratizálását, hogy ez a nemzetközi intézmény valóban a nemzetek tényleges *közössége* legyen, a kis és nagy államok egyenlő jogaival. A Népszövetség *a nemzeti szuveranitás fölötti kollekliv szuveranitással* rendelkezzék.

b) a *nemzetközi biztonság és biráskodás biztositására nemzetközi fegyveres rendőrség felállitását.*

c) a *nemzetközi gazdaság megszervezését.*

A Népszövetség nem fog tudni igazi békét teremteni a népek számára, ha az ezek között felmerülő összetűzésekre okot szolgáló gazdasági kérdéseket meg nem oldja. Ezért a saját kebeléből *nemzetközi hivatalokat* kell létesiteni, amelyeknek tanulmányozni és megoldania kell az összes gazdasági kérdéseket, mint: a nyersanyagok szétosztása, vámrendszerek, egységes pénz, a piacok felosztása, a mun-

kások kivándorlása, a gyarmatok kezelése, stb.

d) A titkos diplomácia megszüntetését.

Az országnak ismernie kell minden diplomáciai lépést. Egy demokratikus rendszerben, amely a népfenség elvét hirdeti, nem türhető a titkos diplomácia elavult fogalma, amely diplomácia az utolsó század vérengzéseihez vezetett.

e) Az Amerikai Egyesült Államokhoz hasonló *szövetség* létesitését a szabad és független európai államokból.

A végső célhoz: a békéhez és minden ember boldogulásához csak ugy juthatunk el, ha nem tartjuk fenn továbbra is az értelmetlenségig és az anarchiáig menő „nemzeti szuverénitás“ elvét, hanem összekovácsoljuk az európai szárazföld államait egy *szövetségbe*, amely egységes tervek alapján szervezi meg és teszi észszerüvé a világ gazdaságot.

367.452

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ TIMIŞOARA
Secţia colecţii speciale

30.1.19

Ára 500 Lei

TIPOGRAFIA DIECEZANA
:: ARAD ::